FAR KLEYNE KINDER

Isaac Leib Peretz

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

י. ל. פרץ

פאר קליינע קינדער

(געזאנג און שפיל)

1925

ווילנער פארלאג פון ב. א. קלעצקין

י. ל. פרץ

פאר קליינע קינדער

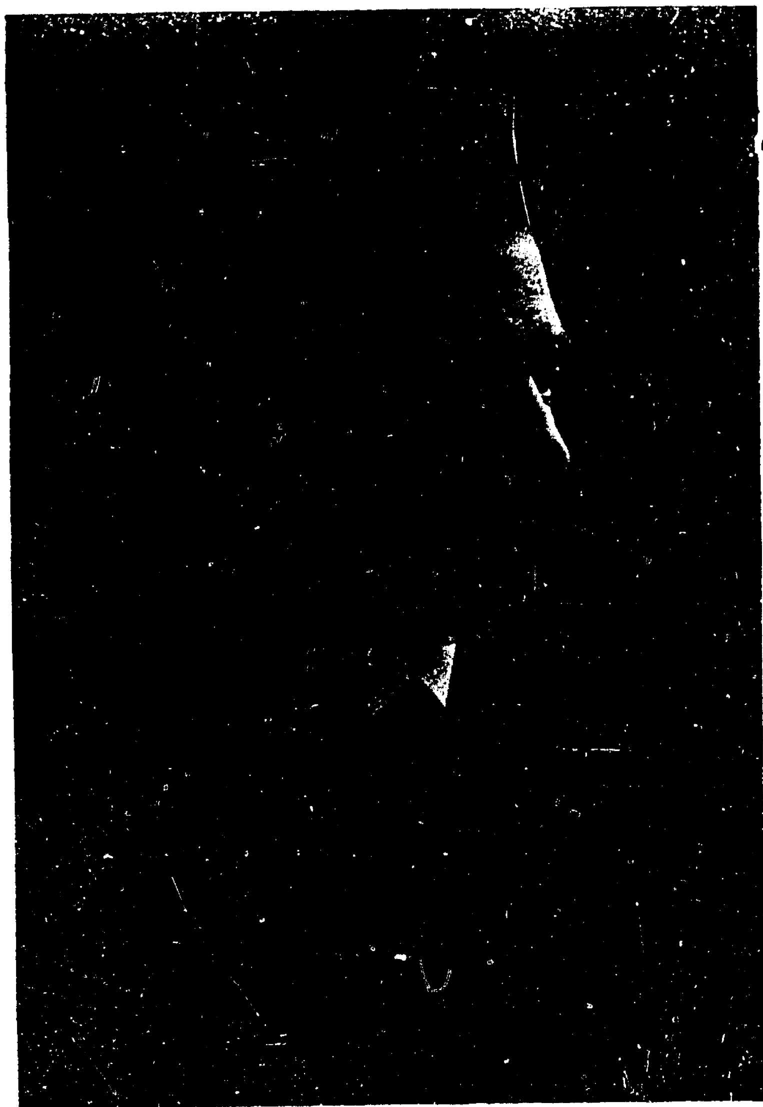
(געזאַנג און שפּיל)

ווילנער פאַרלאַג פון ב. א. קלעצקין
1925

Printed in Poland

I. L. Perec. »Dla małych dzieci«.
Drukarnia B. A. KLECKINA, Wilno.

י. ל. פּרץ

פון פאַרלאַג.

די הונדערט מוטער און וויג=לידער, צאָלן, אלף=בית און רעטעניש, שפּילן און אַרבעט=לידער, לאַך=און שפּאָט=לידלעך, וואָס קומען אַריין אין דעמ=דאָזיקן בוך, האָט י. ל. פּרץ אָנגעשריבן די לעצטע פּאָר חדשים פון זיין לעבן. פון די אַלע לידער זיי=נען נאָר אַ צען–צוועלף געדרוקט געווען אין די „גרי=נינקע ביימעלעך“ און אין דער זאַמלונג פון פּרצעס „קינדער=לידער“ (דערשינען אין קיעוו אין 1918 און איבערגעדרוקט אין וואַרשע אין 1921). אַלע איבעריקע לידער ערשיינען איצט צום ערשטן מאָל.

די אַלע קינדער=לידער זיינען געשאַפן דורך פּרצן אין דער צייט, ווען ער איז מיטן גאַנצן ברען פון זיין נשמה פאַרכאַפּט געווען מיט דער אַרבעט אין די קינדערהיימען פאַר די היימלאָזע קינדער וואָס זיינען דאַן איינגעבויט געוואָרן אין וואַרשע. פּרץ האָט זיך דאַן אינטערעסירט מיט דעם גאַנצן אינערלעכן לעבן פון די קינדערהיימען, צוגעזען און געשפּירט דעם מאַנגל אין ליטעראַריש=קינסטלערישן מאַטעריאַל פאַר די קינדער=שפּילן און די קינדער=געזאַנגען און באַשלאָסן צו שאַפן די קינדער=לידער. די נייע שאַפּנ=דיקע קינדער=סביבה, דער געמיש פון טרויער און פרייד, ערנסט און לייכטזין, זאָרגלאָזיקייט און שווער=געמיט שטראַלט אַרויס פון דעמדאָזיקן שפּילנדיקן שאַפן, מיט וועלכן עס זיינען פאַרבונדן די לעצטע טעג פון פּרצעס לעבן און ביי וועלכן פּרץ האָט אויסגעהויכט זיין נשמה.

א. מוטער-לידער.

1

קוק איך ,מיין קינדעלע-קליין
אין ד׳װיגן אריין,
מיין איך, די גאַנצע װעלט איז מיין!
װען איך דיינע בעקעלעך קיש,
װער איך געזונט און פריש, —
פריש און געזונט װאָלסטו מיר זיין!

יעדער מוטער ליבט איר קינד, –
אַז עס איז דאָס בעסטע;
איך האָב אַ קינד און ליב עס נישט,
און ווייס: עס איז דאָס בעסטע!

יעדע מוטער ליבט איר קינד,
אַז עס איז דאָס שענסטע;
איך האָב אַ קינד און ליב עס נישט,
און ווייס, עס איז דאָס שענסטע!

יעדע מאַמע ליבט איר קינד
און אומזיסט דאָס ליבן;
מען שאָקלט מיטן קאָפּ נאָר צו, —
קיינער וועט נישט גלויבן!

איך האָב דאָס שענסטע, בעסטע קינד
און טו עס גאָר נישט ליבן,
כאָטש ווער אויגן האָט, דער זעט,
און באַדאַרף נישט גלויבן!

———

צו די פיסלעך.

(ביים אנטאן שיך-און-זעקלעך).

— קונדייסימלעך, גוט מארגן אייך!
ווי הייסט איר דען, ווי רופט מען אייך?
— איך, דאס רעכטע — לויפערמאן!
— איך, דאס לינקע — שפרינגערמאן!
— לויפערמאן, וואס לויפסטו נישט?
האט דער שלאף דיך נישט דערפרישט?
— אוי, איך בין געזונט און פריש, —
באָרוועס לויפן וויל איך ניש'!
— הוש, הוש! קונדעס=קליין
אין זעקל אריין!
פאר דיר א זעקל אויך פארהאן, —
הוש אריין, דו שפרינגערמאן!
— וואס פעלט אייך נאך, וואס רוט איר נאך?
— שיכעלעך, שיכעלעך ווילי מיר נאך!
— אט שיכעלעך און צוגעשנירט,
צונד, קונדייסים, רירט אייך, רירט!
צונם וואסער, צו דער שיסל, —
איז דאס לאבוסלעך א ביסל!

4

אויפהייבנדיק דאָס געפאַלענע קינד.

עס איז אַ מאַן אַריין אין וואַסער
און אַרויס איז ער אַ נאַסער!
ב׳נעם פון וואַסער דיך אַרויס
און טריקן דיר די אייג׳לעך אויס.
מיט אַ טיכל אויסגעווישט, —
מיט קיין הענטל רירט מען נישט!

5

ברייטעלע.

ברייטעלע, ברייטעלע=קליין!
ברייטעלע מוז קיילעכדיק זיין!
און יעצט שנעל, אין אויוון אַריין!

גענוג אין אייוועלע געזעסן, —
האָם=האָם! אויפגעגעסן!

6

דער הימל טריפט,
זונעלע שיינט,
ס'כלה־מיידל
לאַכט און וויינט!

7

לערנענדיק גיין.

ענטעלע, ענטעלע, ענטעלע!
פאַרוואָס גייסטו נישט גראַד?
און דאָס ענטל, ענטל זאָגט:
ווייל איך בין נישט קיין סאָלדאַט!
כ'בין אַן ענטל, כ'בין אַן ענטל
און גיי מיר ווי די באָבע יענטל
אַהער — אַהין געוואַקלט זיך
אין די שיינע רויטע שיך!

8

מיטן קינד טאַנצנדיק.

טאַנץ, מיידעלע, טאַנץ
אינם בלומען־קראַנץ!
וועסט, דער הימל
לאַכט מיט טרערן, —
וועסט געשווינד
אַ כּלה ווערן!
טאַנץ, מיידעלע, טאַנץ
אינם בלומען־קראַנץ!

9

(ראָס זעלבע).

קלעזמערל, שפּיל, קלעזמערל, שפּיל!
טאַנצן וויל מיין מיידעלע!
אינם גרינעם קליידעלע
טאַנצט עס מיט געפיל, —
שפּיל, קלעזמערל, שפּיל!

10

ק ע ל ב ע ל ע.

אַ קעלבעלע פאַרמאָג איך — מע=מע! מע=מע!
ס׳קעלבל אויף די אַקסל טראָג איך—מע=מע=מע!
צום מאַרק דערמיט טו איך לויפן,
כ׳וויל דאָס קעלבעלע פאַרקויפן,
קעלבעלע=שוועלבעלע — מע=מע=מע!

קונים, זיך צוזאַמענלויפט! מע=מע! מע=מע!
ס׳ווערט אַ קעלבעלע פאַרקויפט! מע=מע=מע!
איך פאַרקויף עס גאָר נישט טייער,
פאַר אַ דרייער, פאַר אַ צווייער!
קעלבעלע=שוועלבעלע — מע=מע=מע!

קונה, קונה, כאַפּ און קויף! מע=מע, מע=מע!
קונה וויל שוין; איך אַנטלויף! מע=מע=מע!
איך פאַרקויף פאַר קיין געלט,
ס׳קעלבל איז מיין גאַנצע וועלט!
דאָס קעלבעלע, דאָס שוועלבעלע
מע=מע=מע!

11

קיכלעך באַקן,

איך באַק, איך באַק, איך באַק!
גענומען מעל פון זאַק!
דו הינדעלע, אַן איי דערלאַנג!
דען דער אויוון ברענט שוין לאַנג!
געשווינד, הינדעלע, געשווינד, —
איך באַק אַ קיכעלע מײַן קינד!

12

דריי ווייסע גענז
און דאָס שוחטל.

דריי גענז ווייסע, העלע
זיצן אין האָבער־שטרוי;
געהייסן האָבן זיי אַזוי:
איינע — געלע,
די צווייטע — גרינע,
די דריטע — גענענדל.
די שוחטקע — דעם מאַן נאָך וואַסער שיקט,
גייט ער פאַרביי מיטן קענדל,
און — דריי ווייסע פלעקן דערבליקט.

יאַנקעלע רייט; יאַנקעלע פּאָרט,
יאַנקעלע שליטלט זיך.

13

רייט צום פריסטיק.

דער גענעראַל בום-בום-בום
מוט נישט מער, נאָר רייט אַרום!
מוז אים מיידן אוים אַיעדער,
ווייל דאָס פערדל איז פון לעדער
און פון פּימסנהאָלץ די שפּאָרן!
און מען ציטערט פאַר זיין צאָרן —
און אָט רייט ער צו צום טיש,
איך געשווינד די קאַווע מיש,
טרינק געזונטערהייט און פריש!

14

אויפן שטעקן.

— נעמט יאַנקעלע זיין שטעקעלע
און — אַ לאָז זיך צו דער טיר!
און די מאַמע: ווײ צו מיר,
ווי פאַרלאָזט מיך, יאַנקעלע?!

— יאָ, יאָ, מאַמעשי, איך פאָר
געננג שוין אינדערהיים געזעסן,
נאָר געטרונקען און געגעסן, —
כ׳בין שוין באַלד דאָס פינפטע יאָר!

עס איז שוין צייט די וועלט צו זען!
פעלד און וואַלד, טייך און באַרג!
געזונט זיי, מאַמעשי, און שטאַרק!
און די מאַמע: — ווי געשען!

יאַנקעלע, וואו לאָזסטו מיך?
אָן דיר וועט מיר זיין צו שווער!
— מאַמעשי, איך קען נישט מער,
און ביים טאַטן לאָז איך דיך!

ער וועט פאַרטרעטן מיך ביי דיר,
נישקשה, ביסט ביין אים געשעצט!
און אויפן שטאָק זיך אויפגעזעצט
און — אַ ריט אַרויס פון טיר!

אין שליטן, צו די עסקימאָסן.

מאַמע, מאַמע, זײַ געזונט!
איך שליטל זיך אַוועק!
וואו די וועלט נאָר האָט אַן עק —
צו די עסקימאָסן!

— און וואָס וועסטו דאָרטן טאָן?
— אײַ, וואָס דאָרטן טאָן איך וועל?
איך וועל קליידן זיך אין פעל,
טראָגן וואַסער-שטיוול!

— אָבער, קינד מײַנס, דאָרט איז קאַלט!
דאָרט איז אײביק שניי און אײַז!
— שאַט נישט, מאַמעשי איך ווײס!
איך מאַך אַ שטיבל מיר פון שניי!

— עס איז פינצטער אָן אַ פענסטער!
איך שים אַ וואַלפיש מיט אַ פייל,
און נעם ביין איר צו לעמפל איל,
טאָג און נאַכט דאָס לעמפל ברענט!

— וואָס וועסטו טאָן אַ גאַנצן טאָג?
— אַרבעט איז גענוג פאַרהאַן.
איך כאַפּ אַ רענטיר, און איך שפּאַן
אין שליטל אײַן און יאָג!

אויפן פערדל פאַרן שלאָף.

— פערדעלע, שפּאַן! פערדעלע שפּאַן!
רײַטן וויל — מײַן רײַטערמאַן!
געריטן און — געבליבן שטיין,
ס'פערדל וויל נישט ווײַטער גײן!

— וואָס האָסטו, פערדעלע, דערזען,
וואָס דו ווילסט נישט ווײַטער גײן?
— אַ וואַסערל! איך וויל אַ טרונק!
פּאָיע איך אָן דאָס פערדל פלינק!

ווײַטער, ווײַטער, ווײַטער רײַט!
געריטן אָפּ אַ היפּשע צײַט,
געריטן און — געבליבן שטײן, —
ס'פערדל וויל נישט ווײַטער גײן!

וואָס האָסטו, פערדעלע, דערזען,
וואָס דו ווילסט נישט ווייטער גיין?
— אוי, אַ לאָנקע צופּט אין נעזל;
כאַפּ אַ גרעזל, צופּ אַ גרעזל!

—

אָפּגעגעסן? ווייטער רייט!
געריטן אָפּ אַ היפּשע צייט!
געריטן און געבליבן שטיין, —
ס׳פערדל וויל נישט ווייטער גיין!

— וואָס האָסטו, פערדעלע, דערזען,
וואָס דו ווילסט נישט ווייטער גיין?
— אַ שלאַנגבאַן! אַ שלאַנגבאַן!
אין בעט אַריין, דו רייטערמאַן!

דאָס הענטל.

(די פינגער איבערקלייבנדיק.)

ס׳קלענסטע ברידערל זאָגט אין דער שטיל:
איך, קליין ברידערל, פליימאַלעך וויל!
דאָס צווייטע זאָגט: איך ווייס שוין לאַנג,
די מאַמע פלוימען האַלט אין דער גרויסער שאַנק,
וואָס קומט אַרויס? דאָס דריטע ברידערל טראַכט:
שטענדיק איז די גרויסע שאַנק פאַרמאַכט!
דאָס פערטע זאָגט: אויפגעהויבן זיך אַ ביסל,
אויף דער וואַנט דאָרט הענגט דער שליסל!
דאָס פינפטע שרעקט זיך: לאָזט געמאַך,
אַליין צו נעמען אַ מיאוסע זאַך!
עס איז אַ חרפּה און אַ שאַנד!
שטעלט זיך אָפּ די גאַנצע האַנט!

דער רייטערמאַן.

עס רייט, עס רייט אַ רייטערמאַן
אין שנעלן גאַלאָפּ!
האָפּ=האָפּ=האָפּ!
רייט ער צו, דער רייטערמאַן,
רייט ער צו צו אונזער הויז;
די מאַמע שטייט און קוקט אַרויס.

שטעלט זיך אָפּ דער רייטערמאַן!
— ליבע פרוי,
זאָגט גענוי,
קינדער, וואָס וואָעווען ווען פאַרהאַן?
קינדער וואָס שלאָפן רואיק נישט איין
כאַפּ איך מיט מיר און זעקל אַריין!

די מאַמע זאָגט צום רייטערמאַן:
— רייטערמאַן,
ווייטער שפּאַן!
דאָ זענען נאָר שטילע קינדער פאַרהאַן!
ווי האָרכן מיך און גייען אַליין
אין בעט אַריין, און שלאָפן איין!

קוקו.

קוקו, קוקו! זאָג געשווינד,
ווען גענעזן וועט מיין קינד?
קוקו, זאָג! קוקו, זאָג!
„קוקו, קוקו, קוקו!"
דאָס הייסט: צום דריטן טאָג!

קוקו, נאָך־וואָס לאָז מיר הערן?
ווען עס וועט אַ חתן/כלה הערן.
קוקו, קוקו, קוקו, קוקו...
קוקו, ציש!
לענגער ווארטן קען איך ניש׳!

און ווי לאַנג מיר לעבט מיין קינד?
נאָך דאָס איינע זאָג געשווינד!
קוקו, קוקו, קוקו, קוקו, קוקו...
קוקו־קוקו — הער נישט אויף,
זאָל עס לעבן אָן אַ סוף!

ב. שלאָף־ און וויגן־לידער.

20

אוי, אוי, אוי! וועמען איך דערשפּיר?
ווער ליגט עס דאָ אין בעט ביי מיר?
אַיי, דאָס ליגט מיין קינדערלע קליין,
גראָבט מיר אין האַרץ דאָס קעפּעלע אַיין,
בין איך געווים, אַז שטיל און פיין
מיין זים קינדערלע שלאָפן וועט
ביי דעם מוטערל אין בעט!

21

דריי ווייבער ויצן איינגעביקט:
איינע פעדערן פליקט,
די צווייטע זאָקן שטריקט,
די דריטע — אַ וויגעלע וויגט:
אַ... אַ... אַ...

22

שטייט אַ ביימעלע אין פעלד,
האָט עס גרינע צווייגעלעך...
שטייט דערויף אַ פייגעלע,
מאַכט עס צו די אייגעלעך!

אויף די גרינע צווייגעלע,
וואַקסט אַ גאָלדן עפּעלע!
מאַכט צו מיין קינד, די אייגעליך —
אַ ברכה אויף זיין קעפּעלע!

23

אויף די גרינע צווייגעלעך
שלאָפן אַיין די פייגעלעך...
די מאַמע זינגט זיי: אַ, אַ...
עס איז אַ שטילע נאַכט אַזאַ!

אליהו הנביא.

אליהו הנביא איז אַ גוטער, אַיי אַ גוטער!
איינמאָל קומט ער אין אַ שטוב אַריין,
בעט מען זיצן.
— זיצט, ר׳ אליהו הנביא, זיצט אַ ווײַלע.
גלעט ער זיך דאָס ווייסע בערדל:
— טאַקע נאָר אויף אַ ווײַלע, כ׳האָב גאָר-
נישט קיין צייט... נאָר אָפּצוּעטעמען.
— וואָס טראָגט איר עס אויף די פּלײַ-
צעס? ר׳ אליה-נביא?
— איר ועט דען נישט, אַ זעקעלע?
— וואָס טראָגט איר אינם זעקעלע?
שווערע זאַכן? אייזן, קופּער?
— ניין, ניין! לײַכטע זאַכן, גוטע זאַכן:
ראָזינקעלעך, מאַנדעלעך און פֿייגעלעך-זיסע!
— איר האַנדלט דערמיט, ר׳ אליהו?
— חס ושלום, איך האַנדל נישט. דאָס
טראָג איך מתנות פֿאַר גוטע קינדערלעך, וואָס
וואָקסן נישט צו פֿיל, עסן צו דער צײַט,
גייען שלאָפֿן צו דער צייט, און לאָזן זיך אָפּ-

וואַשן פּאַרן שלאָף... גיי איך פון שטוב צו [illegible], דעם — אַ ביסעלע, יענעם אַ ביסעלע!

— און אינם גאַרטל וואָס האָט איר אַריינגעשמוגלט.

שמייכלט ער מיט די מידע אייגעלעך:

אַריטעלע! איך וועט דען נישט? אַריטעלע צום שמייסן...

— וועמען צו שמייסן, ר׳ אליה?

— קינדערלעך וואָס האָרכן נישט, וואָס עסן נישט צו דער צייט, וואָס גייען נישט שלאָפן צו דער צייט, וואָס ווילן נישט רואיק ליגן אין בעטעלע, וואָס וויינען... און דער עיקר — וואָס האָבן אַ נאַרישע מורא פאַר קאַלט וואַסער און לאָזן זיך נישט אָפּוואַשן פאַרן שלאָפן-גיין.

— שמייסט איר זיי?

גלעט ער זיך דאָס ווייסע בערדעלע מיטן קליינעם הענטעלע.

— אי, שמייכלט ער אויפן גאַנצן פּנימל — אַזוי געשווינד? מען זאָגט איינמאָל, צוויימאָל, דריי מאָל...

און אַז מען פאָלגט נישט?

זאָגט מען דאָס פערטע, דאָס פינפטע מאָל. ביז אַ יינגעלע אָדער אַ מיידעלע שלאָפט איין... אַמאָל — זיפצט אָפּ ר׳ אליה — מוז מען געבן אַ שמיצעלע אויך. נישט ווי צו טאָן, נאָר גלאַט אַזוי, צום פאַרשעמען...

— אָבער געוויינלעך — שמייכלט ער ווי־דער — שלאָפט מען איין... היינטיקע קינדערלעך — פיינע קינדערלעך.

שלאָף, מיין קינדעלע, שלאָף!
דער פאַסטעך פירט אַהיים די שאָף!
ער האָט די שאָף אַהיים געבראַכט
אין דאָס שטעלעכל פאַרמאַכט...

נאָך אַ ביסל זאלץ געלעקט,
נאָך אַ ביסל שטיל געבלעקט...
לאַמטערל וואַרפט אַ שטילן שיין,
אין די שעפּעלעך דרימלען איין,

פון אַ גאַנצן טאָג שוין מיד!
דו, אין דרויסן, הינטל, היט!
הינטל היט, נאָר דו נישט בייל!
איך, שעפעלע, שוין שלאָפן וויל!

קעצעלע, שטיל!
מייזעלע, שטיל!
מיין אוצרל
שוין שלאָפן וויל!

קעלבעלע, קעלבעלע,
נישט געמעק'ט,
און מיין אוצרל
נישט געוועקט!

וואָעווע נישט,
דו, ווינטעלע!
שטילער, שטילער,
הינטעלע!

אין מויל פאַרביים
דאָס צינגעלע, —
שלאָפן וויל
מיין יינגעלע!

27

אויף די גרינע צווייגעלעך
שלאָפן זאָלט איר, פייגעלעך!
אין וואַסערל — די פישעלעך —
אויף די גרינע קישעלעך!
האַלט דעם אָטעם אײַן, דו ווינד!
אײַ-ליו-ליו-ליו! שלאָף, מײַן קינד!

28

—

צוגעדעקט די פיסעלעך,
ביברענג דיר מאָרגן ניסעלעך,
פרישע ניסעלעך פון וואַלד,
זאָל מײַן קינד נאָר שלאָפן באַלד!
דרימלט אײַן מײַן קינדל פעסט,
קומען באַלד די ליבע געסט...
קומען, קומען אָנגעפלויגן
מלאָכימלעך מיט זיסע אויגן;
די פליגעלעך פון לויטער גאָלד;
זיי האָבן שטילע קינדער האָלד!
און זיי קומען זיי באַהיטן,
צו באַהיטן און באַשיטן

מיט חלומות שטילע, פיינע,
ווי עס פּאַסט פּאַר קינדער קליינע...
מאַך נאָר צו די אייגעלעך,
זיי פליען אָן, ווי פייגעלעך!
הערסט, מיין קינד, הערסט, מיין קרוין?
די פליגעלעך זיי רוישן שוין...
זיי פליען אָן ווי פייגעלעך,
מאַך נאָר צו די אייגעלעך...
שנעל די אייגעלעך פאַרמאַכט,
האָב אַ גוטע, זיסע נאַכט!

29

אַ פיינער הופט פון גערטל ציט,
עס שטייט אַ רויטער מאָן, צעבליט!
אונטער דער שויב — אַ רויטע פאָן!
עס קוקט אַריין דער רויטער מאָן!
שנעל דיך קינד מיינס צוגעדעקט,
קיין פיסעלע אַרויסגעשטרעקט!...
עס איז קיל, און ס'איז שוין שפּעט,
און ווען דער רויטער מאָן דערזעט?
אַ נאַקעט פיסעלע ביינאַכט?
דער רויטער מאָן האָלט הויט געלאַכט..

מען וואָלט דערהערט אין טויבנשלאַק!
און די טויב — אַ פּלוידערזאַק!
מאָרגן פרי די טויב וויך אײַלט,
און אַלע פייגעלעך פאַרציילט!
מען קען דאָך נישט אַזוינס פאַרשווייגן:
ציפּ-ציפּ-ציפּ! איך אַלע צווייגן,
אַ נאַקעט פיסל, אפשר צוויי?
איי-איי-איי! איי-איי-איי!

ס׳נעסטל ווייך אויסגעבעט,
די שנעבעלעך שוין אָפּגעגלעט,
שטיל, די אייגעלעך — פאַרמאַכט!
פייגעלעך, אַ גוטע נאַכט!

דאָס קעלבעלע אין שטעלעבל
נורעט אַיין דאָס פּעלעבל
אינם שטרוי, ס׳זאָל וואַרים זיין,
שלאָפט עס אַיין, שלאָפט עס אַיין!

ס׳ליגט דאָס הינטל שטיל אין בויד,
און דאָס העזל אינם קרויט,

אין שטאַל בײַם קלײנעם פערדעלע —
ס׳ציגל מיטן בערדעלע!

אויך די קאַץ, שוין אָפּגעלעקט,
אויפן אויוון — אויסגעשטרעקט,
אינם קוימען לײנט די גריל
זיך די קריאת־שמע אין דער שטיל...

קײן געטומל, קײן געװימל,
די לבנה שװימט אין הימל!
שטערנדלעך — זײ רוקן זיך,
זײ זעען דיך און בענטשן דיך!

שװעבן מלאָכים אויף און אָפּ,
שיקן דיר זיסע חלומות אַראָפּ.
שלאָף־זשע אײַן, שלאָף, מײַן קינד!
מאַך די אײגלעך צו געשװינד!

31

אויפן גרינעם בערגעלע
װאַקסט אַ יונג בײמעלע
װײל דאָס בײמעלע נישט שלאָפן!

די לבנה טוט עם שטראָפֿן:
ציִט צו דרעמלען, ביימעלע
אויפֿן גרינעם בערגעלע!

אַזוי זאָגן אויך די שטערן,
נאָר דאָס ביימל וויל נישט הערן!
וויל נישט מאַכן צו די אויגן!

איז אַ ווינטל צוגעפֿלויגן:
ביימל, ביימל רואיק זײַן!
און שאָקלט עס און וויגט עס אײַן!

וויגט אַהער, וויגט אַהין
שלאָפֿן מוז אַ ביימל גרין!

דרימלט אײַן דאָס ביימעלע
אויפֿן גרינעם בערגעלע;
אויפֿן גרינעם בערגעלע
דרימלט אײַן דאָס ביימעלע!

שטייט אַ בערגבוים אין סאָד,
טראָגט ער באַרן — גאָטס גענאָד!

ליבן קינד און קייט אַהין,
נאָר די באַרן װענען גרין!
װער ס'װיל באַרן,
דער מוז האַרן!
װעסט קיין בײמל איבערשפּאַרן!

און דאָס באַרנבײמל זאָגט:
שלאָפֿן גייט איך ביז עס טאָגט!
דען איר האָט נישט, װאָס צו זאָרגן,
ב'מאַך זיי רייט און זאַפֿטיק מאָרגן!
װער ס'װיל באַרן,
דער מוז האַרן, —
ס'װעט דאָס בײמל נישט גענאַרן!

אוי, מײן קינד האָט באַרן האָלט,
מאָרגן — באַרעלעך װי גאָלד!
הער=װשע װאָס דאָס בײמל זאָגט,
רואיק שלאָף דיר ביז עס טאָגט!
װער ס'װיל באַרן,
דער מוז האַרן,
װעסט קיין בײמל איבערשפּאַרן!

ליגט אַ העזעלע אין קרויט,
העזל קיינעם נישט געטרויט;
שלאָפֿט, קיין אויג נישט צוגעמאַכט,
יעגער נאָך זיין לעבן טראַכט!

יעגער שטיל אין פֿעלד זיך שלייכט
ביז ער האָט דאָס קרויט דערגרייכט.
פּיף־פּאַף! נישט געטראָפֿן!
לאַנג דאָס העזל שוין אַנטלאָפֿן!

ס'האָט דערשמעקט אים מיטן נעזל,
ערגעץ אַנדערש שלאָפֿט דאָס העזל,
שלאָפֿט, קיין אויג נישט צוגעמאַכט.
העזעלע, אַ גוטע נאַכט!

יעגערל נישט שיסן וויל,
אָפּגעגאַנגען אין דער שטיל!
נאָך דיין לעבן מער נישט טראַכט,
אַ גוטע נאַכט! אַ גוטע נאַכט!

34

ווינטער-צייט.

שלאָף, מיין קינד, עס איז שוין שפּעט!
ווינטערמאַן אין דרויסן טרעט!

אין ווייסן מאַנטל טרעט דער גרייז,
פאַרבט אונז אַלע דעכער-ווייס!

אויפן פריש געווייסטן דאַך
שטייען קראָען גאָר אַ סך!

ליינען קריאת=שמע: קראַ=קראַ=קראַ...
און איינגעשלאָפן אַלע, שאַ!

35

וואַרים איז דיר, שלאָף, מיין קינד!
אין דרויסן שאַלט אַ שטורים=ווינט;
ווייסטו, קינד מיינס, וואָס ער שאַלט?
עס איז קאַלט, אין דרויסן קאַלט!
ווינטערמאַן קומט שוין באַלד!

מיט די בלאָע הענט און פיס,
נ׳ווייסן מאַנטל שפּאַנט דער ריז.
ברעמען—ווייס, אויגן—ווייס
און די באָרד איז צאַפּן־אייז, —
אַזוי שפּאַנט דער גראָער גרייז!

36

בײַם קראַנקן קינד.

די לבנה שיינט.
מיין קראַנק ייִנגעלע / מיידעלע וויינט.
אַזאַ שטיל שוין אין דער נאַכט,
נאָך קיין אייגל צוגעמאַכט!

דער זייגער — עלף!
גאָטעניו, ליבער, העלף!
גאָט, וואָס אַלע קראַנקע היילט,
צוועלף האָב איך שוין אָפּגעציילט!

איינס און צוויי...
אוי, ליבער גאָט, שטיי מיר בײַ!
שלאָגט דער זייגער דריי און פיר, —
לאָז עס, ליבער גאָט, בײַ מיר!

דער זייגער שלאָגט:
פינף... זעקס, און עס טאָגט,
שיינט די ליבע זון אַריין!
מיין ייִנגעלע / מיידעלע גענאָסן האָט!
אוי, איך דאַנק דיר ליבער גאָט!

זיבן, אַכט!
שוין פאַרביי די שרעקלעכע נאַכט...
שלאָפט מיין קינד. ניין און צען!
כ׳וועל נאָך אָן דיר נחת זען!

II

אין קינדער־גאָרטן.

צאָלן, אַלף־בית, רעטענישן.

1

דער טאַטע — אײנס!
די מאַמע — אײנס!
אײנס און אײנס איז צוויי!
און אַז איך נאָך בין דערבײַ, —
אײנס און ~~צוויי~~ איז דריי!
די מומע גייט, איך עפֿן איר, —
דריי און אײנס, — וועט זײַן שוין פֿיר!

2

אַלף — בית — גימל!
ס'איז דאָ אַ גאָט אין הימל!
דַלֶת, הֵא און וָיו, —
מיר זענען ווײַנע שאָף!

שין, חית און טית
דערינען נישט פֿאַרגעם!
און דאָס צענטע אות איז יוד —
גאָט, דער פּאַסטעך, היט!

3

טאַטע=מאַמע ווענען אַ פּאָר.
פֿעטער=מומע — אויך אַ פּאָר.
איך און מײַן שוועסטערל — אַ צווילינג.
עס טר[illegible] אַ מאָל אַ דרילינג,
דאָס [illegible] בײַ ליבל שוסטער געשען.
פֿריער ווענען נאָר צוויי געווען,
איז צונדערט פֿינף צוזאַמען
בײַ אײַן טאַטע=מאַמען!
שבת בײַנאַכט,
דער טאַטע האָט אַן אורח געבראַכט
און איז אַמאָל מיט צוויי געקומען, —
בענטשט מען מזומן!
אין סוכּה עסט מען אינאײנעם
מיט שכנים.
אײנמאָל געזעסן גאַנצע צען, —
איז אַ מנין געווען!

4

איינס, צוויי, דריי, פיר, —
קליינע קינדער זענען מיר!
פינף, זעקס, זיבן, אַכט, —
אונז דער ליבער גאָט באַוואַכט.
ניין, צען, עלף, צוועלף, —
קומסט אַריין, זאָג: גאָט העלף!

5

10, 20, דרייסיק, —
ס'קינדעלע איז פלייסיק!
40, 50, זעכציק, —
ס'איז צום לערנען לעכציק!
70, 80, ניינציק, —
עס איז גאָר איין-און-איינציק!
און וואָס אַצינדערט?
עס ווייסט אַליין, אַז הונדערט!

וואָס איז אַזוינס, ווער טרעפט און זאָגט,
וואָס אויף זיך אַ ביימל טראָגט?
ס'איז אינגאַנצן רונד כמעט, —
פון אויבן איז דאָס הייטל גלאַט,
די קאָליר איז געל און רויט,
און ווייס דאָס פלייש אונטער דער הויט.
און אינם פלייש — גריבעלעך,
פינף קליינע שטיבעלעך.
און אין די פינף קעמערלעך
וואוינען פינף מענערלעך.
ווייסע מענער זענען זיי,
שוואַרצע קליידער טראָגן זיי!
יעדעס אין זיין שטיבעלע,
יעדעס אין זיין גריבעלע.
און אינגאַנצן זיס און ווייניק,
און צום עסן גאָר אַ תענוג!
און ס'שטעקן עס די קינדער אָן
שמחת-תורה אויפן פאָן!
ווער עס טרעפט, דער באַקומט עס!

7

וואָס איז שווערער, —
אַ פונט וואַטע, אַ פונט פוטער, צי אַ פונט אײַזן?

8

לײַט
מעסטן די צײַט.
אויף וואָס?
— אויפן זײגער! גוט!
און וואָס די קלענסטע מאָס?
אַ סעקונדע.
מער? אַ מינוט!
נאָך מער — אַ שטונדע!

9

וויפיל טעג האָט אַ וואָך?
זיבן. זעקס און שבת קודש.
זאָג מיר נאָך:
וויפיל וואָכן האָט אַ חודש?
פיר! און אַ יאָר!
52! אײַכעט וואָר!

10

אַ טאָג מיט אַ נאַכט אָדער אַ נאַכט צו־
זאַמען מיט אַ טאָג איז אַ מעת־לעת.
אַ מעת־לעת האָט פיר־און־צוואַנציק שטונדן.
די שטונדן פון טעג באַזונדער און נעכט
באַזונדער זענען נישט גלייך.
זומער — גרויסע טעג און קליינע נעכט.
ווינטער פאַרקערט — קליינע טעג און
גרויסע נעכט.
פאַרהאַן דעריבער אַ קורצער פרייטאָג. —

11

אַלע זייגערס ווייזן די שטונדן, גייענדיק.
וועלכע ווייזן שטייענדיק? (דער זון־זייגער).
זאָג מיר נאָך אַצינד —
וועלכער זייגער רינט? (אַ זאַמד־זייגער).
פאַרהאַן זייגערס, וואָס קלינגען,
אַנדערע שפּילן, נאָך אַנדערע זינגען,
עלעקטרישע שפּרינגען!
פאַרהאַן אַ זייגער, וואָס צו דער סעקונדע,
קומט אַרויס אַ קוקו יעדע שטונדע
און מאַכט קו־קו, קו־קו! צוויי, דריי מאָל,
און נאָך—מיט קונצן אָן אַ צאָל!

שפּילן

1

באַל-שפּיל.

צו דער וואַנט!
שפּרינג צוריק!
אין אויגנבליק
צו דער האַנט!

צו דער וואַנט!
צוריק צו מיר!
איינס און צוויי,
דריי און פיר!

פינף און זעקס,
שטאַרקער קלאַפּ!
איך וואַרף און כאַפּ
וואַרף און כאַפּ!

אַהין — צוריק!
זיבן, אַכט!
דאָס מייסטערשטיק
איז אָפּגעמאַכט!

2

בעלעבל, בעלעבל! צו דער וואַנט,
איך — אַ פּעטשל מיט דער האַנט,
און געכאַפּט אין אויגנבליק!

צונד פּאַטש איך נאָך איינס און צוויי
און שפּרינג אונטער נאָך דערביי
און כאַפּ דיך, בעלעבל, צוריק!

3

צונד מיט כּח
צום באַלקן הויך!
צוריק אַראָפּ
און שלאָג זיך אָפּ
קאַפּויר און שפּרינג
צום באַלקן פלינק!

און צו דער ערד
צוריקגעקערט!
אַרויף — אַראָפּ!
אַראָפּ — אַרויף!
כ'כאַפּ דיך אין
דער לופט אויף!

4

צו דער ערד! צו דער ערד!
צו דער האַנט צוריקגעקערט!
דו שפּרינג, איך שלאָג,
דו ווייטער יאָג!
דו קאַרג קיין מי
אַלץ ווייטער פלי!
אויף כּף־הקלע
פליט מיין באַל!

5

איך צו דיר,
דו צו מיר!
און זינד נאָך אַמאָל, ווי פריִ׳ר!
פון מיר אַ גרוס,
פון דיר אַ גרוס!
אַזוי פליט עס אָן אַ שיעור!

דיר געשענקט,
צו מיר געלענקט!
איינס און צוויי, דריי און פיר!
און נישט געטראַכט,
נאָר שנעל געמאַכט!
פינף, זעקס, זיבן, אַכט!

מיט פעסטן בליק —
אַהין־צוריק
דערגייט ביז צען —
אַ מייסטערשטיק!

6

מיט דער לינקער האַנט געקלאַפּט,
מיט דער רעכטער האַנט געכאַפּט!

מיט דער רעכטער וואַרפט זיך פלינקער,
מוז מען כאַפּן מיט דער לינקער!

ציינדערט גייט שוין גאָר נישט שלעכט, —
רעכטס און לינקס גלייך באַרעכט!

און עס גייט אַלץ פלינקער, פלינקער!
מיט דער רעכטער, מיט דער לינקער!

7

אויף אַלע זייטן פון דער וועלט
דריי איך מיך מיט דיר אַרום,
און איך וואַרף דיך אין דער לופטן
און איך כאַפּ דיך אומעטום!

אויף אַלע זייטן וואַרף איך דיך!
מזרח, מערב, צפון, דרום!
ווייל איך, גייסטו דורך אַן אָרים,
ווייל איך, גייסטו דורך דער קני!

נאָר געפֿלויגן, נאָר געפֿלויגן,
יאָג איך דורכן עלנבויגן,
צי איך יאָג דיך דורך דער קני — —
פֿלי נאַר, פֿלי!

8

פֿלינקער! פֿלינקער! ריר זיך, ריר!
איך — צו דיר און דו — צו מיר!
צו דערוועלבער צייט געקלאַפּט;
אין דערוועלבער צייט געכאַפּט!
אַ פֿויגל פֿליט פֿון האַנט צו האַנט,
אַזוי שפּילן מיר בײַנאַנד!
און דערשפּילן מיר ביז צען,
וועט אַ מייסטערשטיק געשען!

סאָלדאַטן־שפּיל.

1

ביסט, מיין ברידערל, רעקרוט!
ווילסטו ווערן אַ סאָלדאַט?
האָסטו נאָך צו לערנען פיל!
צו אַלעם ערשטן: האַלט דיך גראַד!

ביסט מיין ברידערל רעקרוט
און דו פאָלג דיין אָפיציר
און געשווינד: די האַנט צום קאַסק,
אַז דו שטעלסט דיך אָפּ פאַר מיר!

צינדערט גיי! פעסט מאַרשיר!
ווייטער, ווייטער, ווייטער גיי!
גיי, כאָטש אין דער וואַנט אַריין,
ביז איך קאָמאַנדיר נישט: שטיי!

זיך אויסגעהוסט און אויסגעניסט
און ווייטער, ווייטער פעסט מאַרשירט!
דעם רעכטן פוס, דעם לינקן פוס,
ביז עם ווערט נישט קאָמאַנדירט:

לויף-לויף! דאַן הייב די פיס!
און לויף, און לויף פעסט און גראַד!
און אַז דו גיין און לויפן קענסט,
וועסטו ווערן — אַ סאָלדאַט!

2

אינם פרישן, גרינעם מאַי...

אינם פרישן גרינעם מאַי,
איינס־צוויי! איינס־צוויי!
מיר מאַרשירן טריט ביי טריט!
די קעפּ ארויף, די בליקן פעסט!
און די ברוסט אַרויסגעפּרעסט!
מיר פאַרכטן זיך פאַר קיינעם ניט!

דעם רעכטן פוס, דעם לינקן פוס,
ווער באַגעגנט, מײַדן מוז!
פעסטע ברייטע טריט געשטעלט!
און געשטעמט טיף און פריי
אינם פרישן גרינעם מאַי!
אונזער איז די פרייע וועלט!

———

באַלאַגערונג.

מאַכט אַ ראָד, פליגק אַ ראָד:
מיר באַלאַגערן אַ שטאָט!
שוועבן, שוועבן! שוועבן, שוועבן!
די פעסטונג מוז זיך אונטערגעבן!

אָפּגעשטעלט זיך! העלד ביי העלד!
פייל־נבויגן אויסגעשטעלט!
אַ צי, אַ לאָז — פליט די פייל,
טרעפט זי אויף אַ גאַנצע מייל!

צינד זאָל שאַלן די טראָמפּייט,
פון דער קעסל־פויק באַגלייט:
טראַ־ראַ־ראַ! בום־בום־בום!
פעסטער נעמט די שטאָט אַרום!

אַיינגעפאַלן איז די מויער:
אַיינגעריסן זיך אין טויער!
בום־בום! טאַראַ, טאַראַ!
הוראַ! הוראַ! הוראַ!

פלעצער־כאַפּן.

(מען שטעלט שטולן, מיט איין שטול ווייניקער אלס קינדער).

שפּיל־פירער.

(פירט די קינדער ארום די שטולן).

רונד, רונד! רינגל־רונד!
עס בילט דער הונט,
עס מיאַוט די קאַץ,

(ראַש)

כאַפּט אַ פּלאַץ!

(קינדער צעלויפן זיך, כאַפּן ערטער).

די זיצנדיקע קינדער.

(אויפשטייענדיק, צום געבליבענעם אן אן ארט).

ביסט געבליבן אָן אַ שטאָט,
פיר דאָס ראָד, פיר דאָס ראָד!

דער נייער פירער.

רונד, רונד, טריט ביי טריט,
ס'גייען אַלע קינדער מיט,
שטיל, נישט אויסגערעדט קיין וואָרט!
הוש־הוש־הוש! כאַפּט אַן אָרט!

(ווי פריער).

קינדער רופן: מאַמע, עסן!
האָסט די קינדערלעך פאַרגעסן!
וואָס־זשע ווילט איר? — מאַמע, פיש!
הוש־הוש־היש! שנעל צום טיש!

(ווי פריער).

קינדער ליבע, זעט נאָר, זעט!
ס'אַר אַ הויפן קויטיק גרעט!
אוי, דעם קעסל רייבט און קראַצט!
הויש־הויש־הויש! דער קעסל פּלאַצט!

(ווי פריער).

קינדער, זאַכט! קינדער, זאַכט!
מיר שפּאַצירן ביי דער נאַכט!
האַלט אייך איינס אָן צווייטן אָן!
הויש! געקרייעט האָט דער האָן!

(ווי פריער).

בעקן־ברויט.

שפּיל־פירער.

אין בעקן ברויט שפּילן מיר.
קינדער — פינף, ערטער — פיר.
הוש! הוש! פּלאַק געכאַפּט!

די קינדער אויף די ערטער, צום געבליבענעם:

האָסט קיין אָרט פאַר זיך דערטאַפּט,
ביסט געבליבן אין אַ נויט,
גיי אַרום נאָך בעקן־ברויט!

(צו די אנדערע).

און ווען זי גייט, נישט געראַשט,
נאָר זיך שטילערהייט געטוישט!

— בעקן־ברויט, בעקן־ברויט!
העלף מיר, שכן, אין אַ נויט!

— מיך נאָר ווייך, מיך נאָר ווייך!
גיי צום צווייטן, ער איז רייך!

— האָסט אַ פּילקאַמער ברויט!
העלף מיר, שכן, אין דער נויט!

— ווייטער, ווייטער, ווייטער וואָגל;
איך געליטן האָב פון האָגל!

טראָג דיך ווייטער, גיי צום דריטן,
וואָס האָט פון האָגל נישט געליטן!

— מ׳זאָגט, דיין גוטסקייט איז באַקאַנט,
העלף מיר מיט דיין ברייטער האַנט!

— מ׳האָט גענאַרט דיך, ווי איך זע!
ווייטער גיי! ווייטער גיי!
כ׳האָב געהאַט און האָב נישט מער,
דער פעטער טוט דיר דיין באַגער!

(אויב נייטיק — נאָך אמאָל דיזעלבע סטראָפן).

(ביי דער גאַנצער צייט פון ארומגיין זינגען אלע, וואָס האָבן ערטער, דעם רעפרען):

טוישט איך, טוישט, שטיל געטוישט,
נישט געדרוישט!

דער אַרומגייער.

(א פלאַש כאַפנדיק, צו דעם וואָס ברייבט אָן א שטעל).

נישט געהאָלפן אין אַ נויט,
גיי־זשע דו נאָך בעקן־ברויט!

יעגער־און האָזן־שפּיל.

(אן ארט „ציוציו־באָבע״ אָדער „בלינדע־קו).

דאָס ראָד.

(ארום קינד, וואָס שטייט אינדערמיט מיט פארבונדענע אייגעלעך).

ניטשט געשרעקט זיך, העולעך־קינדער!
ועט, דער יעגער איז אַ בלינדער!
שיין אַ יעגערל אַזאַ!
כאַ־כאַ־כאַ! כאַ־כאַ־כאַ!
מיט די הענטלעך טוט ער טאַפּן,
ניין, ער וועט קיין העזל כאַפּן!

דער יעגער.

כאפט עמיצן.

איך האָב עמיצן דערטאַפּט?

שפּיל־פירער.

אָבער וועמען אָנגעכאַפּט?
זאָג אונז שנעל, אויב דו ווייסט,
ווי ס׳געכאַפּטע העזל הייסט?

(אז דער יעגער טרעפט ניט).

ניין־ניין־ניין! צום ערשטן מאָל!

(אז דער יעגער פעלט ווידער).

ניין=ניין! צום צווייטן מאָל!

(אז ווידער נישט געטראָפן).

צום לעצטן מאָל — צום דריטן מאָל!
נישט געטראָפן, נישט געטראָפן!
דריי מאָל פעלן איז צופיל,
אויפס ניי מוז גיין דאָס שפיל!
און איר, העזלעך, זיך צעלאָפן
זיך צעשפּרייט אויף באַרג און טאָל!
לויפט נאָר שנעלער, לייכטער, גרינגער,
אויף די שפּיצן פון די פינגער...

(צום יעגערל).

גולם, שטיי נישט אויף אַן אָרט!
אַ העזל דאָ, אַ העזל דאָרט!
לויף, טאַפּ,
יאָג און כאַפּ,
אפשר וועסטו טרעפן פאָרט!

(עס ווידערהאַלט זיך ביז דער יעגער טרעפט).

יעגער.

איך האָב דערטאַפּט!

ש פ י ל = פ י ר ע ר.

אָבער ווען אָנגעכאַפּט!

(יענע־ זאָגם).

ש פ י ל = פ י ר ע ר.

ר'האָט דערשפּירט מיטן נעזל,
פון יעגער ווערט אַ העזל,
און פון העזעלע פאַרקערט...
און דאָס שפּיל — נישט אויפגעהערט!

קראַנצן־פלעכטן.

— ווילט איר זינגען, ווילט איר טאַנצן,
אָדער ווילט איר פלעכטן קראַנצן?
— יאָ, מיר ווילן פלעכטן קראַנצן
פאַר טאַטע, מאַמע, שוועסטער, ברידער...
— אַלואָ, שטילער, אָן געדרודער!
זעצט אײַך, קינדער, זעצט אַנידער!

נאַט אײַך בלומען גאַנצע בינטן:
רויזן, ליליען, היאַצינטן.
(ווייזט איינציקווייז. די קינדער רופן אָן).
רויזן, ליליען, היאַצינטן!
ווילט איר פײַן די אַרבעט פירן,
מוזט אַלע דרײַ קאָלירן —
עס זאָל פּאַסן — האַרמאָנירן!

א ר ב ע ט.

1

ד ע ר ס ק ו ל פּ ט אָ ר.

איך זיץ נישט ליידיק אין דער היים.
האָב איך צייט נאָר, נעם איך ליים,
קלעפּ איך מיר אַ מייזל אויס,
מאַך אַ פייגעלע דערויס,
פון פייגעלע, נישט לאַנג געטראַכט,
ווערט אַ ציגעלע געמאַכט,
כ'מאַך אַ מענטשעלע דערפון!
און וואָס איך וויל! און אויף דער זון
טריקן איך מיין אַרבעט אויס:
מענטש און ציג, קאַץ און מויז,
וואָס איך זע נאָר אויף דער וועלט, —
און אין פענסטער אויסגעשטעלט.

2

דער סטאָלער.

ציש, ציש, ציש —
דער סטאָלער מאַכט אַ טיש!
ווי ער הובלט פיין און גלאַט,
און שוין פאַרטיק איז דער בלאַט!
ציר, ציר, ציר —
דער טאָקער אין דער צווייטער טיר!
און ער אויך נישט ליידיק זיצט,
מאַכט די פיס, ווי אויסגעשניצט!
ציר, ציר, ציר, ציש, ציש, ציש —
פון פיס און בלאַט ווערט אַ טיש!

3

די וועש.

ליאַליע, ליאַליע, נאַר נישט וויין,
כ'לאָז דיך אַ מינוט אַליין!
זע'מיר אויפגעשטאַנען שפּעט,
און איך האָב צו וואַשן גרעט.
ווי לאַנג, אַז כ'האָב דיך אויסגעפּוצט?
האָסטו אַלעם שוין פאַרשמוצט!

אי בײם טרינקען, אי בײם נאַשן,
מוז איך װאַשן, װאַשן, װאַשן!
האָסט עס אָנגעשמוצט אַ ביסל,
קױטיק גרעט אַ פֿולע שיסל:
אי טיכעלעך, אי זעקעלעך,
און העמדעלעך, און יאַקעלעך...
דאָס איז װײך און יענץ איז שטײף —
דאַרפֿן װעל איך מאַסן זײף!
כ׳מוז די װעש נאָך מאַכן נאַסער,
כּל זמן ס׳איז נאָך הײס דאָס װאַסער,
גיסן װײסעכץ פֿון דער פֿלאַש...
און איך װאַש, און איך װאַש!
אױסגעזײפֿט און אָפּגעשװענקט
און אױף אַ שנירל אױפֿגעהענגט,
ס׳זאָל געשװינדער טרוקן װערן!
זאָלסט מיר, ליאַליע, נאָר נישט שטערן!
װיל נישט טרינקען, װיל נישט עסן,
אַ רגעלע אָן מיר פֿאַרגעסן, —
װיל איך פּרעסן, פּרעסן, פּרעסן!

דער שמיד.

איך האָב צו טאָן אין שמידעריי,
און דו, בלאָז=זאַק, שטיי מיר–ביי!
צי זיך אויס און צי זיך איין,
אינם פייער פאָך אַריין
און צעפּלאַקער מיר די קוילן,
ווייל די קוילן איז באַפוילן,
מיר דאָס אייזן צוצוגליען,
כ'זאָל פון אייזן נעגל ציען...
אָט איז דאָס אייזן שוין היצט
און אין צוואַנג ביי מיר שוין ויצט,
און אויפן אַמבאָס ליגט עס שוין!
צינדערט העלף מיר, האַמער=קרוין!
פאַלן נאָלן זעק, ווי האָגל!
גיב אַ נאָגל, נאָך אַ נאָגל!
און וואָס פאַרטיק, איז נאָך שלאַף, —
אַריין אין קאַלטן וואַסער=שאַף!
ציש, ציש, ציש! צוויי, דריי מאָל,
און איז שטאַרק שוין, ווי אַ שטאָל!

דער יעגער.

יאַנקעלע וויל אַ יעגער זיין,
יאַנקעלע וויל אין וואַלד אַריין
שיסן וויל ער נאָר אַ בער!
— וואו נעמט מען געווער?

אונזער יאַנקעלע דערזעט —
אין ווינקעלע אַ בעזים שטייט!
מיטן בעזים וועט ער יאָגן,
און אַ גרויסן בער דערשלאָגן!

ער קען אין שטוב שוין מער נישט בלייבן!
וויל דעם בעזים אונטערהייבן,
שווערער בעזים קערט זיך איבער
און דער יעגער פאַלט אַריבער!

נישט קיין בער און נישט קיין האָז,
און צעשלאָגן זיך די נאָז!
ער וויל שוין נישט אין וואַלד אַריין,
ער וויל שוין נישט קיין יעגער זיין!

ס

די סוכּה.

סוכּות איז אַ וועלט!
דאָס סוכּהלע צונויפגעשטעלט
ווערט בײַ אונז אויף גיך, —
דער טאַטע און — איך!

קודם,
כאַפּט מען אַראָפּ די ברעטער פון בוידעם!
אַראָפּגעכאַפּט,
צונויפגעקלאַפּט!
און פאַרטיק די ווענט
(איך לעג צו הענט!)
הענגט מען אויף די טיר!
וואָס נאָך דאַרפן מיר?
סכך
צום גרינעם דאַך!
שפּאַנט מען שנעל דעם וואָגן אײַן
און מען פאָרט אין וואַלד אַרײַן!
אין געזעם אַרײַן די האַק!
דער טאַטע זעצט זיך אויבנאָן,
איך טרײַב אָן;

נעם דאָס בײטשל און קנאַק.
— פלינק, פלינק,
פערדעלע, שפרינג!
אַ מצוה=װאָך:
צום גרינעם דאַך
דאַרף מען סכך!
און אָט דער װאַלד!

מ׳נעמט זיך צו דער אַרבעט באַלד!
פײגעלעך אַנטלױפן פאַר שרעק!
פײגעלעך, פײגעלעך, פליט נישט אַװעק,
נישט אײַך, פײגעלעך, האָט מען געמײנט!
עס איז גאָר ערב=סוכּות איז הײנט,
טוען מיר אַ מצוה=װאָך,
נעמען בײ די בײמער סכך!
אָפּגעהאַקט און אָפּגעשלאָגן,
שױן מיט סכך אַ פולער װאָגן!
אין געזױס אַרײַן די האַק.
זיצט דער טאַטע אױבנאָן,
איך טרײַב אָן,
פרײלעך מיטן בײטשל קנאַק!
פערדעלע, צי!
פערדעלע, שפרינג! פערדעלע, פלי!

אַהיים געקומען צו דער צייט.
אין דער סוכּה — אַלץ שוין גרייט.
פֿיין שוועסטערלעך געבענטשטע העַנט
אויסגעהאָנגען אַלע ווענט
און די מאַמע דעקט דעם טיש,
און איך אויף דער לייטער פריש
לייג דעם סכך, פלעכט אים פיין.
שטערנדלעך זאָלן קוקן אַריין,
מיר זאָלן זען אין הימל די שטערן.
אָ, ליבער גאָט, פון יום=טוב וועגן,
לאָז קיין ווינט נישט און קיין רעגן,
אונז די שמחה צו צעשטערן!

דער שיפער.

ס׳האָט דער רעגן אויפגעהערט,
דער הימל איז שוין אויסגעקלערט,
נאָר די דעכער זענען נאַס,
רינען טייכעלעך אין גאַס,
רינען, רינען, רינען!

כ׳האָב מיין שיפעלע געפונען,
אויפן וואַסער עס געלאָזט,
און עס קומט דער ווינט און בלאָזט,
יאָגט מיין שיפעלע געשווינד
אויף די פליגל פונם ווינט, —
פלי דיר, פלי, מיין שיפעלע!
און וואוהין פליסטו, שיפעלע?
— צו דער פרייער וועלט אַהין,
וואו ס׳איז ליכטיק, וואו ס׳איז גרין,
פויגל זינגט, בלימל בליט. —
— שיפל, שיפל, נעם מיך מיט!

8

דאָס גערטל.

אָט דאָס איז מײַן גערטל־קלײן,
אַרומגעזױמט מיט קיזל־שטײן,
מיט קיזל־שטײן אַרומגעזױמט
און מיט בלומען אױסגעזױמט.
ליבער גאָט, דו גיב אַ רעגן
פֿאַר די קלײנע בלימלעך װעגן!

9

אױ, איך װעל אַ פֿרײד דערלעבן!
מיר אין גאָרטן אָפּגעגעבן
אַ בײט אַ גאַנצע, שװאַרצע ערד, —
פֿײגעלעך, איר הערט?

געאַקערט דורך האָב איך די בײט
און מיט בלימלעך אױסגעזײט, —
אַ בלימל נאָך אַ בלימל שפּראָצט, —
פֿײגעלעך, איר גלאָצט?

בלעטלעך וויבער איך געזוי,
דער הימל — נישט געקאַרגט קיין טוי,
וואַקסן בלימעלעך, ווי גאָר, —
איר האָט זיי האַלט?

שפּרינגט אייך, פייגעלעך, און היפּט,
נאָר קיין בלעטעלעך געציפּט!
קיין שאָדן נישט געמאַכט ביי מיר,
פייגעלעך, קיין ריר!

לאָזט זיי בליען, לאָזט זיי שמעקן
אַ'ניט, איר ועט, — כ'האָב אַ שטעקן
און צעיאָג אייך, אויב איר שטערט!
פייגעלעך, איר הערט?!

———

ווינטער=אָוונטן.

הערט, דער ווינט אין דרויסן ברומט:
מיט לאַנגע נעכט דער ווינטער קומט! —
וואָס וועט איר טאָן ווינטער=צייט,
ווען עס רעגנט און עס שנייט?
אָפּגעלערנט, אָפּגעשריבן, —
און עס איז אייך צייט געבליבן,
און עס רעגנט, און עס שנייט, —
וואָס וועט איר טאָן ווינטער=צייט?!
זאָגט אַ מיידל: ווינטער=נעכט, —
גאָרנישט שלעכט;
איך פאַרליר קיין אויגנבליק —
איך העפּט און שטריק,
איך שטעפּ און ניי
און זינג אַ לידעלע דערביי, —
און דער אָוונט איז פאַרביי!
דיאַנדערע זאָגן: „גאַנץ גענוי!
מיר אויך אַזוי, מיר אויך אַזוי!"
ווייל עס פּאַסט אַזוי פאַר מיידלעך!
און די יינגלעך? גיסן דריידלעך!

איינער קלעפּט פון ליים און וואַקס,
אַ צווייטער דרייט אַ שטריק פון פלאַקס!
אַ דריטער פלעכט, ביים שלעכטן וועטער,
רינגעלעך פון לולב-בלעטער!
מען לעזט אַ מעשהלע דערביי,
און דער אָוונט איז פאַרביי!
און ס׳איז רעכט!
ווינטער-נעכט — גאָר נישט שלעכט!
ווייל אין יאָר האָט יעדע צייט —
איר באַשעפטיקונג און פרייד!

לידער און־לידלעך.

1

דאָס הינטעלע.

דאָס קליינע הינטעלע איז דום,
דרייט זיך אַלץ אַרום און אַרום,
ווייל זיין אייגענעם שוואַנץ כאַפּן
און ער קען אים נישט דערכאַפּן!

2

די ווינט־מיל.

באַקומט די מיל אַ ביסל ווינט,
דרייען פליגל זיך געשווינד;
דער בייטל קלאַפּט, און געוואָרן
איז אין־בייטל מעל פון קאָרן!
באַקט פון מעל דער בעקער ברויט,
און פאַריאָגט די הונגער־נויט!

3

נאכט.

וואַכט,
רוקט זיך אָן די נאַכט;
געשטילט
און אין שלייער איינגעהילט
איינזאַם ווערט
הימל און ערד!
עס שיינט,
ערגעץ אַ טויב קריאת-שמע ליינט.
און זי ברומט
אין דער שטילקייט אין פאַרשטומט...
באַנג,
אָן אַ שימער, אָן אַ קלאַנג!

4

די רייזע אַרום דער וועלט.

די זון — אַרויס פון נאַכט-געצעלט!
גרייט זיך צו צום ווייטן ריט
צום ווייטן ריט אַרום דער וועלט.
— וועלע, וועלע, נעם אונז מיט!
שטערנדלעך בעטן אין דער שטיל.

— נישט איך קען, נישט איך וויל —
ברומט די זון — און נישט איך מעג.
עס זענען הייסע, הייסע טעג!
אויפן וועג איך זיך צעהיץ
איך אויף אַ פייער=וואָגן זיץ!
איך וואָלט אייך, זיסע פייגעלער,
אויסגעברענט די אייגעלעך!

האָבן זיך פייגעלעך=שטערנדלעך געווענדט
צו דער לבנה!
מיט דער לבנה איז קיין סכנה!
„מיר וואָלטן מיטרייזן געקענט!
שטיל און זאַכט
אין דער קילער נאַכט
ווערט דיין גרויסע רייזע געמאַכט
אַרום דער וועלט!"

דער לבנה דאָס געפעלט!
זאָגט זי: גוט
און נעמט זיי מיט
און רייזט אַרום די גאַנצע וועלט!

5

הארבסט.

קאַלטע גראָע וואָלקן ציען,
און אַוועק פייגעלעך פליען
צום ווייטן לאַנד! אַהין, אַהין,
וואו ליכטיק, וואַרים איז און גרין...
שטיל וועט זיין אָן זאַנג און קלאַנג,
פליט אייך, פליט, נאָר נישט אויף לאַנג!

אָן אונז קינדער נישט פאַרגעסט!
און פאַרביי נאָר שניי און פרעסט,
אינם זעלבן אויגנבליק
קומט צוריק, קומט צוריק!

6

ווינטער.

קלאַפן, קלאַפן, קלאַפן,
פון די דעכער אָפ די צאַפן,
נאָר אין מויל אַריין נישט כאַפן!
ווייל עס איז דאָס אייז נישט ריין,
נישט געכאַפט אין מויל אַריין!

אויפֿן דראָרן צווייגעלע
וואָס שרייסט אַזוי, דו פייגעלע?
— כ'בין הונגעריק, כ'בין הונגעריק,
קיין קערנדל אויף פּיק=פּיק=פּיק!

שפּרינג אַראָפּ נאָר, שפּרינג אַראָפּ,
מיטן שנעבל זוך און גראָב
דיר אַ קערנדל אין שניי,
וואָס ס'האָט באַהאַלטן דיר געטריי!

8

ווינטערמאַן קלאַפּט אין טיר,
ווינטערמאַן פּויקט אין פענסטער:
פיר ברידער זענען מיר,
איך — דער שענסטער!

און ער זינגט זיין אייגן לויב:
ווינטער איבער אַלע צייטן!
ווער נאָך מאָלט איך אויס אַ שויב
מיט די זילבערנע קווייטן?

ווער מאַכט ווייס אַ שוואַרצן דאַך?
ווער מיט פוך די ערד באַשיצט?
איז נישט שניי אַ פיינע זאַך?
מיט בריליאַנטן ווער נאָך בליצט?

עס גיט אַמאָל דער ווינט אַ קוויטש,
און עס ווערט אַ נעזל רויט!
אָדער ווער נאָך האָט אַ גליטש? —
דאָס קען טרייסטן אין אַ נויט!

דו רייב נאָר אויס די גליטש מיט שניי
און אַ גוטן שוסטער מאַך,
לערן דיך קונצן אַלערליי,
ווי אַ פויגל פלי און לאַך!

און איז אַ יינגל נאָר נישט פויל,
איז דער שניי אַ גרויסער גאָב!
מאַכט אַ מענטשל, מאַכט אַ קויל,
מיט אַ שליטל באַרג אַראָפּ!

און אַ דאגה, גרויסער גאָט!
אַן אָפּענע, אַ פרייע וועלט,
און אַ חנוכּה ווער האָט
מיטן קליינעם זילבער=געלט?

9

פרילינג.

שפּאַן, שפּאַן!
טראָג זיך אָפּ, דו ווינטערמאַן!
טראָג זיך אָפּ, דו אבור איינער,
נאָך דיר בענקען וועט נישט קיינער!

מיט דיין פראָסט
ווי געפּייניקט אונז דו האָסט!
האָסט די נאָז אונז אָפּגעפּרוירן
און די באַקן, און די אויערן!

צייט, צייט!
דער פרילינג קומט אין גרינעם קלייד!
הערסט, די פייגל: ציר-ציר-ציר!
דיך פאַרשיקט מען קיין סיביר!

10

דער פרילינג איז געקומען!
נעמט דעם פרילינג אויף,
מיט אַ ליד דעם ליבן גאַסט,
טיר און פענסטער מאַכט אים אויף!
קלינג=קלאַנג אין דער לופט,
און פון בלימעלעך דער דופט!

11

גראָזן שפּראָצן, ס׳שפּראָצן בלומען,
פייגל פּיפּצן, טויבן ברומען,
ס׳קלינגט דאָס וואַסערל דערפרייט:
פרילינג=צייט! פרילינג=צייט!
עס קלינגט און זינגט, פלוישט און ברומט:
פרילינג קומט, פרילינג קומט!

פרילינג קומט אויף אַלע וועגן,
לויפט דעם ליבן גאַסט אַקעגן!
לויפט צום וואַלד, לויפט צום פעלד,
אומעטום אַ פרייע וועלט!
עס קלינגט און זינגט, פלוישט און ברומט:
פרילינג קומט, פרילינג קומט!

12

דער פויגל.

אויף אַ בוים אין גרינעם וואַלד
אַ וואונדערלעכער פויגל שאַלט
טראַ־לאַ־לאַ, טראַ־לאַ־לאַ!

איז אַ ייִנגל צוגעלאָפן,
און דער פויגל איז אַנטלאָפן.
טראַ־לאַ־לאַ, טראַ־לאַ־לאַ!

— וואָס אַנטלויפסטו? —ס'ייִנגל שרייט, —
נישט געוואָלט דיר טאָן קיין לייד.
טראַ־לאַ־לאַ, טראַ־לאַ־לאַ!

כ'בעט דיך, פויגל, פויגל, בלייב! —
און דער פויגל: איך נישט גלייב!
טראַ־לאַ־לאַ, טראַ־לאַ־לאַ!

13

ציקעלע.

מיין ציקעלע אין שטעלעכל
ציטערט מיטן פעלעכל.

באַ'ר פרי=מאָרגן אויפגעוועקט,
און ווי טרויעריק עס בלעקט
בלע... בלע...

מיין ציקעלע, מיין ציקעלע,
צוקער ווילסט אַ שטיקעלע?
פון דער האַנט עס צוקער לעקט
און נאָך טרויריקער געבלעקט
בלע... בלע...

ס'האָט מיין ציקעלע דערפילט,
דאָס די זון אין דרויסן שפּילט,
ס'האָט די זומער=לופט דערשמעקט
און דערום עס טרויעריק בלעקט
בלע... בלע...

אוי, גוט, אוי גוט! איך עפן דיר!
ציקעלע, אַרויס פון טיר,
ס'האָט דיין תפיסה זיך געעקט!
ווי מיין ציקל פריילעך בלעקט
בלע... בלע...

14

רעגן.

קינדערלעך, אוי, קינדערלעך!
אַ רעגענדל גאָר וואונדערלעך,
שמעקעדיקע טרעפּעלעך!
אַ רעגענדל איז גאָטס גענאָד,
קומט אַרויס און טאַנצט אַ ראָד!
מיט בלויזע פּיס און קעפּעלעך!

גאָרנישט קלערן, גאָרנישט פרעגן,
קינדער וואַקסן אויפן רעגן,
ווי די בלומען, ווי די זאַנגען!
נאַקטע קעפּעלעך, נאַקטע פּיס,
וואַקסט פון יעדן קינד אַ ריז,
ביזן הימל צו דערלאַנגען!

15

ענטלעך.

זעט נאָר, זעט, ענטלעך שווימען,
ענטלעך שווימען אויפן טייך,
מיט די קעפּלעך אינם וואַסער,
מיט די עקלעך אינדערהויך!

אַז גענוג זיך אָפּגעבאָדן
און די קעפּלעך אָפּגעטוקט, —
צו דער פרישער גרינער לאָנקע
זיך פון טייך אַרויסגערוקט!

אויף דער פרישער גרינער לאָנקע
מאַכן ענטלעך אַ שפּאַציר,
זיך אַהער, אַהין געוואַקלט
אויפן ענטישן מאַניר!

אויף דער טריקעניש צו גיין
איז דאָס ענטל נישט געשיקט
הוש! אויך באַלד צוריק צום וואַסער,
זיך געבאָדן און געטיקט!

16

די בין.

בינעלע! בינעלע, קוקט זיך נישט אום!
נאָר זום, זום, זום! זום, זום, זום!
פון קווייט צו קווייט געפלויגן ראַש,
דאָ אַ זופּ, דאָרט אַ נאַש!
ס׳קעפּל טיף אַריינגעשטעקט,
און נאָך אַ טראָפּן אויסגעלעקט...
און פול, — אַהיים געפלויגן ווערבן,
און דעם אוצר אויסגעלערט.
דערפון דער האָניק ווערט געמאַכט
אויסגעלערט, נישט לאַנג געטראַכט —
און אַרויס: דער טאָג — נאָך גרויס!
און שטענדיק אַלץ: אַריין=אַרויס!

17

בינעלע, בינעלע -- זום, זום, זום!
און פליט אַרום פון בלום צו בלום,
פון בלום צו בלום, פון קווייט צו קווייט
און ווינגט זיך אויס די פליסיקייט.

בּינעלע, האָפּ! [illegible]לע, האָפּ!
שנעל אינם בּעכ[illegible] אריין מיטן קאָפּ!
דערנאָך אַהיים און האָניק מאַך, —
האָניק איז אַ גוטע זאַך!

18

בּינעלע, בּינעלע, האָניק מאַך!
נאָר דעם בּינען-שטאָק בּאַוואַך!
פאַרהאַן אַ בּער, פאַרהאַן אַ בּער,
וואָס ער ליבּט דעם האָניק זעהר!

ווען ער אַ בּינען-שטאָק דערשמעקט —
אַ שפּרונג! די צונג — אַרויסגעשטעקט!
פלינק אַרויס! בּינען, אַרויס!
דעם גזלן שטעכט די אויגן אויס!

19

די טויבּן.

טײַבעלעך פליען אין זונען-גלאַנץ...
פלעכט זיך, פלעכט, טויבּנקראַנץ!
שוואַרץ און ווײַס, אַראָפּ, אַרויף —
שפּילט אײַך, טוקט אײַך אָן אַ סוף!

- טויבן און טויבנשלאַק.

ווערט נאָר טאָג אין טויבן=הויז —
פליגל קלאַפּן: לאָזט אַרויס!
קוים זיך אויפגעכאַפּט פון דרימל,
שוין אַ בענקעניש צום הימל!
וואור, וואור, וואור, וואַר, וואַר, וואַר!
לענגער זיצן איז אַ צער!

אויפגעמאַכט דער טויבנשלאַק,
און אַרויס, סאַק און פּאַק!
וויגט זיך, וויגט אין זונען=גלאַנץ,
שטיפט און שפּילט דער טויבן=קראַנץ.
פּרו=פּרו=פּרו! פּרו=פּרו=פּרו!
פריי די וועלט, דער הימל בלאָ!

גענוג דאָס טויבן=האַרץ געקוויקט,
גענוג אין לופטן זיך געטיקט!
דען די זון שוין אונטערגייט
און קערנדלעך שוין אויפן ברעט!
ווייק און וויקע, ווייק און וויקע!
פּיקע=פּיקע! פּיקע=פּיקע=פּיקע!

און צינד אַריין, הוש=הוש=הוש!
שיקט דער זון דעם לעצטן קוש!
צום הימל נאָך אַ בליק געכאַפּט,
דער טויבענשלאַק ווערט צוגעקלאַפּט!
דורך דער צוגעמאַכטער טיר:
וואַר=וואַר=וואַר! וויר=וויר=וויר!

ווערט געפּלוישט, ווערט פאַרציילט,
[illegible] געוועזן, וואו געווײלט,
וואָס אין הימל, וואָס אויף דר׳ערד,
וואָס אַ טויב נאָר זעט און הערט!
ברום=ברום=ברום=ברום=ברום=ברום!
פאַרן שלאָפן אַ גע[illegible]!

ל״ג בעומר.

ל״ג בעומר הײנט! ל״ג בעומר הײנט!
הינדעלעך, אַ־לאָ!
בײ די פערדלעך — נישט גערדרײט זיך!
און דו, שמײסער, װיאָ!

פול קינדערלעך אין װעגעלע,
װי דער מאָן אין זאַק!
שמײסער, דו, די לײצן נעם
און די בײטש, און קנאַק!

אין דער לופטן — יום־טובדיק,
קײן פערדעלע נישט ריר!
ל״ג בעומר הײנט! ל״ג בעומר הײנט!
מאַכ׳מיר אַ שפּאַציר.

אַ שפּאַציר אין װאַלד אַרײן
מיט די פײלנבױגן!
האָבן פײגעלעך דערזען
און אַװעקגעפלױגן!

לאַך־און שפּאַס־לידער.

22

װאו דאָס מײזל װאױנט.

איך פרעג דאָס מײזל:
װאו איז דײן הײזל?
און דאָס מײזל [illegible]שפערט מיר:
איך האָב נישט קײן סוד פאַר דיר!
נאָר דער קאַי[illegible] זאָג נישט אױס,
עס װאָלט ד[illegible]ק״ן גוטס אַרױס,
דאָס װעגעלע [illegible]ײסט נאָר ביק!
באַטש צום גליק
איך בין אַ מײזעלע אַ פלינקס!
זעכטו, דאָרט אין װינקל לינקס
אין דערנאָכטן רעכטס אַ ביסל,
װאו עס שטײט די גרױסע שיסל,
אין טריט גלײך, צװײ טריט קרום
און אין דער ברײט, און קוק זיך אום,

ווּעסט דו זען אַ טירל קליין,
דאָרטן איז דאָס הייזל מיין!
עס ליגט אַ בערגעלע דערויף!
אַ טרעפּ אַראָפּ און דריי אַרויף,
און אויף לינקס נאָך אַ טרעפּל
און דו ביסט אַ גאַסט ביי מיר.
נאָר געדענק, בייג איין דאָס קעפּל,
ווייל ס׳איז נידעריק די טיר.

דער פראָש.

קוואַקעמאַן — דיק און ברייט
מיט דער קײלעכדיקער נאָז,
געמיטלעך זיצט, אָונט=צייט
אויפן פרישן, גרינעם גראָז!
זיצט זיך גלאַנציק ווי אַ ליאַק,
זינגט זיך: קווא, קוואַקאַ, קוואַק!

אַ גאַנצן טאָג זיך אָנגעמיט,
איז שוין צייט צום שלאָפן=גיין, —
זינגט ער זיך זיין קריאת=שמע ליד,
און עס מיינט, ס'איז וואונדער=שיין...
און ער בלאָזט זיך, ווי אַ זאַק:
קווא, קוואַ, קוואַ! קוואַקע—קוואַק!

ער מיינט, די זון, וואָס אונטערגייט
מיט גרויס געוווּנם זיין לידל הערט
און דאָס זי אים נאָך בעסער זעט,
צו דער זון זיך אומגעקערט
מיטן גלאַנציק גרינעם פראַק —
קוואַ, קוואַ, קוואַק! קוואַקע=קוואַק!

עטעלע.

זאָג מיר, עטעלע, מיין גאָלד,
וואָס האָסט דו פיינט, וואָס האָסט דו האָלט?
בלייבט זי שטיין, ווי צעמישט,
עטל שווייגט און ענטפערט נישט,
דאָך ווייסן אַלע, ווי מיר שיינט,
וואָס עטעלע האָט ליב און פיינט!

ליב האָט אונזער עטעלע
צו ליגן לאַנג אין בעטעלע,
פיינט האָט זי נאָר אויפצושטיין,
אויף ביינאַכט דאָס שלאָפן-גיין...

ליב האָט עטעלע צו נאַשן,
פיינט — דאָס פנימל צו וואַשן.
קנאַקן ניסלעך? גאָר נישט פויל;
פיינט צו שווענקען אויס דאָס מויל!

אויך ליבט זי זייער פוטער-זעמל
און קען נישט קוקן אָן דאָס קעמל.
לערנען — מאָרגן, נאָר נישט היינט!
דאָס איז אַלעס, ווי מיר שיינט!

דער אינדיק און די הינער.

דעם עק אויף אַ פּעכער צעשפּרייט,
אין גלאַנציק־בּרוינעם פעדער־קלייד
מיט שוואַרצע ראַנדן און בּענדער פאַרצירט,
די פליגל קורץ און רונדיק
אַן אינדיק
אינם הויף אַרומשפּאַצירט.
פון צייט צו צייט אַן אויסגעשריי:
הול־הול־הול — הולדעריי!

קומט ער פאַר אַן עולם הינער פאַרבּיי.
„קוואָקע, קוואָקע!" דער אינדיק ווייסט:
אַ „קוואָקע־קוואָק"—„גוט מאָרגן!" הייסט
אויף הינער־שפּראַך.
אָבער נישט זיין זאַך!
קיין מינע געענדערט
און ווייטער געשלענדערט;
פון צייט צו צייט אַן אויסגעשריי:
הולדעריי, הולדעריי!

נישט אָן קנאה הינער זאָגן:
אַן אמתער אַריסטאָקראַט;
אים אַ ליאַדע־וואָס פאַרשאַדט,
איז ער שטענדיק חולה־מאַגן!
און אַ גריים, און אַ וואָג!
נישט קיין עוף אויף יעדן טאָג!
נישט קיין ליאַדע־וואָס — אַ יאַיכיל!
דאָס איז אַ פּסחדיק מאכל!
און מען פּילט נאָך אָן דעם קראָפּ!
גייט מען טאַקע אַרום מיטן בלויזן קאָפּ
און מען הייבט אים וואָס העכער!
האָט מען אויפן עק אַ פּעכער
און אַנגעבלאָזן דערבײַ!
און מען רעדט פראַנצויזיש,
אינדיאַניש צי כינעזיש:
הולדערײַ, הולדערײַ!

קרייערמאַן און זיין ווייבער-שול.

(אַ וואָכעדיקער ניגון).

עס איז דער הויף מיט הינער פול,
עס דאַוונט פרום די ווייבער=שול;
פאַרן עמוד — קרייערמאַן.
(עס איז קיין אַנדערער פאַרהאַן:
ער לאָזט קיין צווייטן אויף דער שוועל!)
אַ וואָכן=טאָג גייט עס שנעל:
קוקעריקו, קוקעריקו!
ענטפערט שנעל דער ווייבער=שאָק:
קוואָקע=קוואָק! קוואָקע=קוואָק!

(אַ שבתדיקער).

שבת גאָר אַן אַנדער זאַך!
שירַיִם פעטע און אַ סך!
לאָקשן, פאַרפל און אַ יויך,
אַ מאָל אַ ביסל פלוימען אויך!
דער רויטער קאַם — נאָך מער צעבליט,
און ווי בנעימותדיק ער ציט:
קוקעריקו=ו=ו, קוקע=ריק=קו=ו=ו!

און אויך אַזוי דער ווייבער שאָק:
קוואָקע=קוואָקע, קוואָקע=קוואָ=אָק!

(יום-טוב-ניגון).

קומט אַ יום=טוב, מן הסתם
בּליט נאָך רויטער אויף דער קאַם.
און דאָס העלזל אויסגעשטרעקט,
ווייל פון קיך דער צימעס שמעקט,
ווערט זיין אַ יום=טובדיקער פּיק!
און געהויבּן, יום=טובדיק:
קוקערי=קו=ו=ו=ו... קוקערי=קו=ו=ו=ו!
און אויך אַזוי דער ווייבער=שאָק:
קוואָקע=קוואָקע=ע=ע, קוואָקע=קוואָק!

(ימים-נוראימדיק).

אלול=צייט, אַז ס'קומט פאַר דאָס,
און דער שופר גיט אַ בּלאָז:
תקיעה, תרועה! אוי, אַ צרה!
מ'קען דאָך ווערן די כּפּרה!
מיט די ווייבער! לאָזט זיך הערן
אין דער שטימע שרעק און טרערן:
קו=קע==רי===קו, קו=קע==רי===קו!
אַזוי אויך דער ווייבער=שאָק:
קוואָ=קוואָקע=קוואָ, קוואָ=קי=אָקע=קוואָק!

דאָס מייזל אין וואַסערמיל.

די מיל, זי רוישט,
דאָס וואַסער פּלוישט
און יאָגט און טרייבט,
ס׳ראָד קיין רגע שטיל נישט בלייבט.
און דער בייטל קליפּ=קליפּ=קלאַפּ!
אַהין אַכאַפּ, אַהער אַ כאַפּ!
דאָס געביי: קראַך=קראַך=קראַך!
פונם פונדאַמענט צום דאַך!
און דער מילנער טרייבט די לייט
צו דער אַרבעט, ברומט און שרייט!
נאָך דאָ אַ הונט: האַו, האַו, האַו!
און אַ קאַץ: מיאַו, מיאַו, מיאַו!
זי שפּייט, דער הונט — אַ שפּרונג צוריק!
אַ חברה הינער: פּיק=פּיק=פּיק!
אַשאַ! אַשאַ! דער מילנער שרייט,
הינער=עולם! פליגל שפּרייט!
מען פליט אַרוים, צו צוויי, צו דריי!
אַן אינדיק שפּאַנט: הולדעריי!
הולדעריי! וויל געין אַ לעק,
דערזעט דעם הונט און אָפּ פּאַר שרעק!

שוועלבעלעך — פּיק, פּיק, פּיק!
הוש=הוש! און אויך צוריק!
אין אַ לעבל, אין דער מיל,
אַ מייזל=קליין פּיפּצט זיך שטיל,
די וואַסער=מיל, זי מאַכט עס טויב,
אין נעזל קראַצט פון מעל דער שטויב,
און קען פון לעבל נישט אַרויס
דאָס געפּילדער איז צו גרויס!
און דער עיקר — הונט און קאַץ!
דער — אַ בּים און די — אַ קראַץ!
עס האָט דאָס מייזעלע קײן גליק!
נאָר „אַפּטשיג!" און „אַפּטשיג!"

———

קאַץ און מויז.

די קאַץ איז אין שטוב אַליין,
ליגט אויפֿן קוימען, לעקט זיך און וואַשט:
אַ ווייסע קאַץ קוים עפּעס גענאַשט —
לעקט זי זיך אָפּ און וואַשט זיך ריין...
אָפּגעלעקט און אויסגעצויגן,
מיט נחת פֿינקלען אירע אויגן;
מען ווייסט דערקענען? — וועט זי שווערן!
(וועט מען דאַרפֿן — פֿעלט קיין טרערן!)
„איך געקעכעך?!
ב׳זאָל אַזוי נישט וויסן פֿון קיין שלעכטס!
דאָס איז פֿאַר מיין שוואַך מעגעלע סם!
ס׳הינטל, מן הסתם!
טפֿו, טפֿו! — וועט טאָן אַ שפּײַ,
און מיטן קעפּל: אײַ, אײַ, אײַ,
וואָס אַ בייז הינטל קען!
נישט צו באַשרייבן מיט קיין פֿען!"
אַזוי דאָס אַטלעס־ווייסע קעצל טראַכט.
פּלוצלינג — אין אויג אַ פֿינקל!
פֿון ערגעץ — אַהאַ, פֿון רעכטן ווינקל! —
האָט אַ מייזל שטיל אַ פּיפּס געמאַכט!

אַלזאָ, איז עס דאָרט?!
און אויפּסניי זיך באַלעקט
און אַראָפּ פון הויכן אָרט
צום ווינקל=צו זיך אויסגעשטרעקט
אַ ביסל אויף דער זייט, אַ ביסל קאַפּויער,
און אויסגעשפּיצט דאָס אויער!
„פּיפּק" — דאָס אויער האָט נישט גענאַרט,
ליגט די קאַץ שטיל, פאַרשטאַרט,
און וואַרט:
דאָ וועט עס זיין צווישן די שפּאַלטן!

ליגט, דעם אָטעם איינגעהאַלטן,
אַ מינוט, צוויי, אפשר נאָך, —
קיין ציכן מער פון מייזן=לאָך...
„דערפילט!"
מאַכט זי צערטלעך, האַרציק=שטיל:
„מייזעלע שפּאַצירן וויל?"
און עס שפּילט
איר אַ האַרפע אין דער קעל!
„מייזעלע וויל צוקער=מעל? —
אויף דער דיל איז אויסגעשיט!"
ס'מייזל=לעבל ענטפערט ניט!

גײט, װי פֿון אַ טױבן־האַרץ אַ ברום:
מײזעלע, שפּאַצירן קום!
אַ זון — אַ מחיה!
— װעסט נישט פֿועלן, װילדע חיה! —
פּיפּצט מען איר פֿון מײזן־לאָך:
ערשט גענאַשט, װילסט דו נאָך?
און מען לאַכט: קראַץ־װערגעלע
װײל כאַפּן אָן בײם גערגעלע? —
אַ פּײַג, אַ פּײַג!
אַלטע חונפטע, פֿאַרשװײַג!
און די קאַץ: „חס ושלום!
נישט קײן פּהרון, נישט קײן חלום!
כ'עס קײן פֿלײש, גאָט װײסט, װי לאַנג!
װײסט איר דען נישט, איך בין קראַנק!
איר װײסט נישט? נײן?
קומט און זעט: הויט און בײן!
און אין האַרץ שטעכט אַזוי!
אוי־אוי־אוי! אוי־אוי־אוי!
איך אַלײן שױן שטאַרבן װיל!"
אין מײזל־ל'עכל װערט שױן שטיל...
הערט די קאַץ נישט אױף צו קלאָגן:
„זאָל עמיץ מיט מיר װידוי זאָגן!
כ'האָב דאָך די נשמה אױס!"...

פון לעכל קיינער קומט אַרויס...
אַ מצוה וואָלט געווים געווען...
דאָך קיינער וואַגט אַרויסצוגיין...
אַ רחמנות, דאָך אַ קאַץ!
אַ געפאַר אויך, ווען זי עקט!
גוסעט, — און זי גיט אַ קראַץ,
שוין אַ מייזל — אויסגעשטרעקט!

די קאָמעדיע ווערט געשטייגערט:
— קומט, דערלעבט באַטש אַ נקמה!
ס׳איז אײַער קאַץ געפגרט!
נישט איך רייד, נאָר מײַן נשמה!
ברענג מיך כאָטש צו דער אַדמה!
כ׳האָב געזינדיקט, איך ווייס אַליין,
נאָר וואַרפט מיך נישט אין מיסט אַריין!

דאָס מייזן=האַרץ, עס האַלט נישט אויס,
אַלע — אַרויס!
אַ לוויה מאַכן, אַ קבר גראָבן!
אַ מייזל וויל אַ מצוה האָבן!
און מען זעט דאָך: אויסגעשטרעקט!
ווירקלעך, ס׳האָט די קאַץ געעקט!
פאָרט אַ נפש, פאָרט אַ שאָד!

מען מאַכט אַרום דער קאַץ אַ ראָד,
מען מאַכט דאָס רעדל ענג און ענגער,
און מיט אַ זיפּק און מיט אַ טרער...
אונזער קעצל וואַרט נישט לענגער,
אַ שפּרונג אַהין, אַ שפּרונג אַהער...
וואָס האָט איר, קינדערלעך, צו זאָרגן, —
אַוודאי מייזעלעך צען דערוואָרגן!

און איר, קינדערלעך, פאַרשרייבט
אין די העפטן אייך דעם זאַך:
קיין פרומער קאַץ
נישט געגלייבט!

פיר צייטן אין יאָר.

פרילינג, זומער, האַרבסט, ווינטער.

(פאָרשטעלונג).

כאָר:

פיר זין האָט אונזער ערד;
זיי גייען נישט צוזאַמען!
איינער נאָכן צווייטן קומט
און באַזוכט די מאַמען...

(עס באַווייזט זיך „פרילינג" — מיט אַ גרינער צווייג אין האַנט;
אַ גרינער אָנצוג מיט בלומען אויסגעצירט, אַ קרענצל פון פרי-
מאַוועס אויפן קאָפּ).

ועט, זעט,
דער ערשטער ברודער, פרילינג, גייט!

פרילינג:

איך בין אַ לוסטיקע זאַך,
ווייל איך אַלעם לוסטיק מאַך —

די מוטער=ערד פרייד באַדאַרף!
כ׳מאַך די וואַכערן שפּרינגענדיק,
כ׳מאַך די פייגעלעך זינגענדיק,
און מיט בלומען אַלץ באַוואַרף;
דאָך, איך האַק שוין אָפּ מיין ליד,
ווייל איך הער מיין ברודערס טריט!

(אָפּ. עס באַווייזט זיך „זומער״. — אויפן קאָפּ אַ רויזן-קראַנץ; דערזעלבער בלומען-אָנצוג, נאָר פיל בונטער, מיט גאָלדענע עפּל דאָ צווישן).

באָר:

זעט, זעט!
דער צווייטער ברודער — זומער גייט!

זומער:

איך בין אַ רייכער מאַן!
וויפיל גאָלד ביי מיר פאַרהאַן!
ביימער=שטאַמען — גאָלדענע שטאַנגען!
און אויף די פעלדער — גאָלדענע זאַנגען,
גאָלדיק איז דער וואָלקן=ווים,
גאָלדענע פרוכטן טראָגט דער בוים,
די זון מיט גאָלד פון הימל גיסט, —
איבעראַל גאָלד נאָר פליסט!

דאָך, איך האָב שוין אָפּ מײַן ליד,
ווײַל איך הער מײַן ברודערס טריט!

(אָפּ, עס באַווײַזט זיך „האַרבסט“, אַ זאַטער, אַ בײַכיקער, אַ קראַנץ פון געלע בלעטער מיט גאָלדענע ראַנדן אויפן קאָפּ; אין איין האַנט — אַ קירבעס, אין דער צווייטער — אַ בינטל טרויבן).

כאָר.

זעט, זעט
האַרבסט — דער דריטער ברודער גייט!

האַרבסט.

איך דאַרף קיין בלומען און קיין גאָלד,
עפּעס אַנדערש האָב איך האָלט!
בלומען, קוויטן, — צו וואָס? נאָך וואָס?
ביבין אַ סטאַטעק — אַ באַלבאָס!
איך מאַך בעסער!
אויבסן אַלערליי אין פעסער
קרויט און גורקן — אײַנגעזײַערט,
תבואות אַלערליי — געשײַערט;
עופות אַלערליי, וואָס פעטער!
איך בין אַ גוט־פאַרזאָרגטער מאַן!
גאָלד אַ ביסל — אויך פאַרהאַן!
אויף די ראַנדן פון די בלעטער!

דאָך, איך ענדיק שוין מײַן ליד,
ווייל איך הער מײַן ברודער'ס טריט!

(אָפּ. עס באַווייזט זיך ווינטער, אין אַ ווייס העמד, ווילד, די האָר צעשויבערט. נעלע, בלאָע הענט אין פּיס).

כאָר.

זעט, זעט!
דער לעצטער גייט! ווינטער גייט!

ווינטער.

ווי איר זעט מיך, אין איין העמד,
און צעשויבערט, נישט פאַרקעמט,
קען איך אײַך נאָר קראַפט באַווייזן, —
וואו איר כאַפּט מיך אָן — אַן אײַזן!
יעדעס גליד!
און דאָס אײַזן ברענט און גליט!
און ליג דערבײַ
אויפן גרעסטן פראָסט אין שניי
אין העמד, מיט בלויזע הענט און פיס!
און ווערט מיר מיאוס,
און ווערט מיר קיל,
הייב איך אָן מײַן ווינטער־שפּיל!

צעלויף איך זיך און מאַך אַ ווינט,
לויף איך האַסטיקער, — אַ שטורים
און קער דעם שניי פון דאַך און טורים,
און הייב אַ שטויב און מאַך איך בלינד,
מיט אַ ווייסן שטויב פון שניי!
און בלאָז דערבײַ
אויף אינסטרומענטן אַלערלײַ!
אַ באַנדע מוזיקאַנטן ציט!
און ווער איך מיד,
שטיל, מוזיק!
כ'לייג מיך אויפן שניי צוריק,
שטומען אַלע מוזיקאַנטן!
און בין אויך רייך! כ'האָב בריליאַנטן!
אָבער זאַמלען איז מיר פרעמד;
איך האָב קיין טאַשן נישט אין העמד!
דאָך איך ענדיק שוין מיין ליד!
אַ וואַרימקייט פון ערגעץ ציט!
אײַנגעהייצט! מענטשן פיל!
שוין, געענדיקט האָט מיין שפּיל!

כאָר.

עס איז וואָר! עס איז וואָר!
זיך באַנייען וועט דאָס יאָר

פאַרשיידנס.

30

דער טענענבוים אָדער די שבועה׳

אָ טענענבוים, אָ טענענבוים!
ערלעך ביסטו און געטריי,
דען גרין ביסטו נישט נאָר אין מאַי, —
אויך ווינטער=צייט — אין פראָסט און שניי!

אַלע האַלטסטו אויס, אָ טענענבוים!
דעם ווינטער לאָזט דער ווינט געריסן:
כ׳האָב אַלע ביימער=קעפּ געשמיסן
און אַלע בלעטער אָפּגעריסן!

ווינט! נאָר נישט דעם טענענבוים!
דער טענענבוים שטייט פעסט און גראַד,
אים האָט, איר ווינטן, נישט געשאַדט, —
ר׳האָט אַלע נאָדלען ווי געהאַט!

אָ טענענבוים, אָ טענענבוים,
כ׳ליב דיך, טענענבוים, און זער!
צו זיין, ווי דו — איז מיין באַגער,
און וועל זיין, ווי דו, איך שווער!

—

כ׳וועל זיין, ווי דו, אָ טענענבוים!
די בעסטע צייט, די ערגסטע צייט,—
קיינמאָל איך די פאַרב פאַרבייט,
און בין, ווי דו, אויף אַלעם גרייט!

———

אַ גרוס פון טאַטן.

איך גיי אַרויס פאַר דער טיר,
פליט אַ פייגעלע אַראָפּ צו מיר,
אַ קליין פייגעלע פליט אַראָפּ
און עס שטעלט זיך פאַר מיר אָפּ!

ס'פייגעלע — כּיר אומבאַקאַנט. —
אַ פייגעלע פון ווייטן לאַנד!
ס'עס האָט פאַר מיר אַ קניקס געמאַכט,
פון טאַטעשי אַ גרוס געבראַכט!

דער טאַטעשי גריסט און קושט...
— אָ פייגעלע, צי ווייסטו ניט,
ווען זיין קינד ער צו זיך נעמט?
זאָג אים, דאָס מיין הערצל קלעמט...

פלי און זאָג אים, פייגעלע קליין,
אַז איך בענק נאָך אים אין איין,
אַז דער מאַמען איז אויך שלעכט
און זי וויינט אויך גאַנצע נעכט!

דער יתומהם בריוועלע.

דער מאַמען שרייבט איר איינציק קינד,
כאַפּ עס אויף, דו ליבער ווינט!
און טראָג אַרויף אויף יענער וועלט
צו דער מאַמעשים געצעלט...

נישט צו טרינקען, נישט צו עסן,
און זיי הייסן דיך פאַרגעסן!
שלאָפן אויף אַ הארטן קאַסטן...
איך קען שלאָפן, איך קען פאַסטן...

און די שווערסטע לאַסטן טראָגן,
לאָזן זיי נאָר מיך נישט שלאָגן,
מאַמע מוטער, מאַמע מוטער!
אוי, זיי שמייסן מיך מיט ריטער...

זיי ווילן מיך נאָר ווייגען הערן,
און איך, מאַמע, האָב קיין טרערן,
ליג איך, מאַמעשי, און ציטער
איז מיר ביטער, מאַמע מוטער!

אינהאַלט.

א מוטער=לידער.

ב. שלאָף אין וויגן=לידער.

צאָלן, אַלף=בית, רעטעניש ן:

שפילן.

אַרבעט.

לידער און־לידלעך.

לאַך=און שפּאַס=לידער.

פיר צייטן אין יאָר:

פאַרשיידנס.

פארלאג און בוכהאנדלונג

פון ב. א. קלעצקין

WARSZAWA, LESZNO 36, m. 22